

Van strategie naar tactiek: Concretisering kaders Maatschappelijke Voorzieningenstructuur

20-12-2023

Inleiding

Maatschappelijke voorzieningen zijn van groot belang voor het huisvesten van maatschappelijke activiteiten. Deze voorzieningen zijn nodig voor sport, cultuur, welzijn, onderwijs en ontmoeting. Het zijn plekken waar de samenleving tot bloei komt. Hiermee hebben ze een belangrijke bijdrage in de sociale basis binnen de gemeente Weert.

De gemeenteraad heeft in december 2021 de bestuursopdracht herijking maatschappelijke voorzieningenstructuur vastgesteld. Aanleiding hiervoor was de constatering dat de maatschappelijke voorzieningenstructuur onder druk staat. Dit komt, zoals in de opdracht beschreven, voort uit matige bezetting en leegstand van accommodaties, krimp van het aantal vrijwilligers en verliesgevendende exploitaties van voorzieningen. Daarnaast was er in 2021 ook een bezuinigingsopgave ten aanzien van de voorzieningenstructuur. Deze is inmiddels deels gerealiseerd en deels teruggedraaid.

Onderdeel van de bestuursopdracht is het vormen van uitgangspunten om voorzieningen toekomstbestendig te maken. In dit document treft u een uitwerking van deze uitgangspunten aan. Daarmee worden de kaders van de bestuursopdracht geconcretiseerd. Dit stelt ons in staat om de bestuursopdracht gericht uit te voeren. Daarnaast biedt het richting aan het oppakken van actuele knelpunten en kansen. Met de vaststelling van dit document, geeft de raad richting aan de maatschappelijke voorzieningenstructuur binnen de kaders van de bestuursopdracht.

Het document is daarmee richtinggevend. Dat betekent dus ook dat we op onderdelen met de samenleving aan de slag moeten om de uitgangspunten te bespreken, verhelderen en waar nodig aan te scherpen. En ook moeten we met elkaar aan de slag om te bepalen 'hoe' we invulling geven aan deze uitgangspunten in de praktijk. Ook het maatschappelijk veld is voortdurend in ontwikkeling. De samenleving staat niet stil. Dat vraagt wendbaarheid van ons als gemeente. Daarom kunnen de uitgangspunten in samenspraak met de raad worden doorontwikkeld op basis van opgedane ervaring, veranderende inzichten of veranderende context.

Leeswijzer

In dit document koppelen we strategie aan tactiek. Daarbij vormen de strategische visie Werken aan Weert 2030 en de kaders in de vastgestelde bestuursopdracht de basis. We starten met een toelichting op de strategische visie. Daarna geven wij een opsomming van de in de bestuursopdracht vastgestelde kaders. Vervolgens is dit nader uitgewerkt in uitgangspunten ten aanzien van gebruik en betaalbaarheid, bereikbaarheid en uitgangspunten voor de categorieën sport, MFA, schutterijen en scouting.

Afbakening

Deze uitwerking heeft betrekking op de maatschappelijke voorzieningenstructuur. Bij vaststelling van de bestuursopdracht is dit als volgt gedefinieerd:

Maatschappelijke voorzieningenstructuur: alle accommodaties met een maatschappelijke functie zoals sportaccommodaties, wijkaccommodaties, (sociaal) culturele accommodaties en jongerenaccommodaties waaraan andere (financiële) voorwaarden en condities worden gesteld en rekening wordt gehouden met het feit dat huurders/gebruikers van deze accommodaties geen (commerciële) ondernemingen zijn. In bijna alle gevallen zijn zij afhankelijk van gemeentelijke huisvesting-/ exploitatiesubsidies.

Strategische visie

Belangrijk voor bepaling van de uitgangspunten is de koers van Weert in de strategische visie. Hierin kiest Weert voor waarden die zij nu en in perspectief naar 2030 belangrijk vindt. Drie van de vijf strategische waarden hebben een directe relatie met de maatschappelijke voorzieningenstructuur. Hieronder is op een drietal waarden weergegeven wat de relatie tussen de waarden en de maatschappelijke voorzieningenstructuur is.

- Goed wonen voor elke doelgroep: Daarbij is niet alleen oog voor passende woningen, maar juist ook voor passende voorzieningen en activiteiten en het goed kunnen bereiken van deze voorzieningen. Voor een aantrekkelijke gemeente om in te wonen en te leven is het van belang dat de sociaal-maatschappelijke voorzieningen voorhanden is waar een breed aanbod aan activiteiten plaatsvindt.
- Iedereen doet mee: Een sterk sociaal weefsel wordt gefaciliteerd door maatschappelijke voorzieningen. Het is de plaats waar (maatschappelijke) activiteiten plaatsvinden en mensen samen komen. Het zijn plekken waar de samenleving tot bloei komt. Daarbij is oog voor de lokale binding van de activiteiten.
- Goed ontsloten en verweven met de regio: De gemeente Weert heeft een centrumfunctie, die ook terug te vinden is in voorzieningen met een regionale functie. Denk hierbij aan het Theater, Bibliotheek, zwemvoorzieningen en soortgelijke accommodaties die een bredere groep bedienen dan enkel de inwoners van Weert.

Kaders bestuursopdracht

Kaders algemeen

Om te komen tot toekomstbestendige maatschappelijke voorzieningen zijn bij de uitvoering van deze bestuursopdracht in ieder geval de volgende uitgangspunten leidend. Deze uitgangspunten zijn door de raad vastgesteld bij de besluitvorming over de bestuursopdracht op 15 december 2021.

- Huisvesting van activiteiten staat centraal. Het benodigde aanbod aan accommodaties wordt daarop afgestemd.
- Herschikking van activiteiten vindt (in principe) plaats op wijkoverstijgend niveau.
- Gebruikersvoorkeuren voor wat betreft dagen en tijden waarop activiteiten plaatsvinden worden losgelaten als dat nodig is voor een efficiënt accommodatiegebruik.
- Ingezet wordt op een optimale clustering van activiteiten teneinde leegstand terug te dringen, efficiënter gebruik van accommodaties te realiseren en exploitaties te verbeteren.
- Sociaal maatschappelijke aspecten, zoals wijkgebonden en tijdgebonden activiteiten, leefbaarheid en betaalbaarheid van de sociaal maatschappelijk activiteiten, worden meegewogen in de herijking maatschappelijke voorzieningenstructuur. (Middels amendement als kader toegevoegd)
- Ook niet-gemeentelijke accommodaties, zowel maatschappelijk als commercieel, worden voor zover mogelijk betrokken bij de herhuisvestingsopgave.
- Nog op te starten of recent gestarte trajecten en projecten die raakvlakken hebben met de herijking van de maatschappelijke voorzieningenstructuur dienen te worden getoetst aan de uitgangspunten van deze bestuursopdracht waarbij de planning en of uitvoering van deze projecten of trajecten mogelijk iets aangepast zal moeten worden.
- De trajecten 'Herinrichting sportpark Boshoven' en Maatschappelijke Accommodatie Weert-Zuid lopen parallel aan deze bestuursopdracht en mogen als gevolg hiervan in besluitvorming en uitvoering niet worden vertraagd.
- Participatie wordt op maat toegepast; per fase in het traject worden de rollen en mate van betrokkenheid van de verschillende stakeholders in het juiste perspectief geplaatst. Dit wordt vertaald naar een beknopte communicatie- en participatienotitie (dynamisch document dat gedurende de verschillende fases in het traject verandert).
- Voor nieuwe accommodaties geldt dat de mogelijkheden moeten worden bekeken om deze uit bestaande budgetten te realiseren.
- Aanvullend op het prioriteitenbudget is een reservering gedaan van 3 keer € 150.000,- vanaf 2023 (cumulatief dus € 450.000,-) ten behoeve van investeringen die bijdragen aan doelstelling en resultaten zoals beschreven in deze bestuursopdracht.

Kader bezuinigingsopgave

Ten aanzien van de maatschappelijke voorzieningenstructuur waren eerder bezuinigingen aan de orde. De helft van de oorspronkelijke bezuinigingen is gerealiseerd door de sloop en verkoop van een drietal locaties. De andere helft is bij de begrotingsbehandeling 2023 teruggedraaid. Op de huidige bestuursopdracht rust dus géén bezuiniging meer.

Uitgangspunten voorzieningen

De strategische visie en de kaders bij de bestuursopdracht geven richting aan de ontwikkeling van de maatschappelijke voorzieningenstructuur. In deze paragraaf wordt hierbij een vertaling gegeven van strategie naar tactiek. Met andere woorden, op welke manier interpreteren wij onze strategie en wat betekent dit voor concrete knelpunten, vraagstukken en kansen.

Wij constateren dat het brede palet aan maatschappelijke voorzieningen veel variatie kent. Denk hierbij aan verschillende type accommodaties die soms in eigendom zijn van de gemeente en soms van de samenleving (vereniging of stichting). Beheer en exploitatie is hierin vaak verschillend vormgegeven. Soms is het sterk geënt op burgerkracht en soms heeft de gemeente meer regie. Deze verschillen tussen de type accommodaties (en ook binnen dezelfde type accommodaties), maakt dat een algemene aanpak voor alle voorzieningen niet volstaat. We kunnen verschillende situaties niet op eenzelfde wijze benaderen en behandelen. Hierbij zijn we natuurlijk wel gebonden aan wet- en regelgeving zoals de wet markt en overheid.

Daarom is in de uitwerking van deze bestuursopdracht gekozen voor enkele algehele uitgangspunten en enkele uitgangspunten per categorie. Ten aanzien van de algehele uitgangspunten zijn zaken opgenomen ten aanzien van gebruik en bereikbaarheid. In de uitgangspunten per categorie onderscheiden we de volgende categorieën gebouwen: sport (binnen en buiten), MFA's, Schutterijen, Scoutinggebouwen en overige gebouwen.

De uitgangspunten zoals hieronder geformuleerd vormen het totaal aan uitgangspunten. Deze vormen een gewenste situatie per categorie en is op onderdelen verschillend met de situatie zoals die nu is. De uitgangspunten zijn richtinggevend en vormen de basis voor het gesprek met en in de samenleving. Daarnaast dient op onderdelen ook, met de samenleving, uitgewerkt te worden 'hoe' we met elkaar invulling gaan geven aan het uitgangspunt.

Algehele uitgangspunten

Gebruik en betaalbaarheid

- De voorzieningen dienen de huisvesting van maatschappelijke activiteiten. Wij definiëren maatschappelijke activiteiten als een breed scala aan activiteiten die gericht zijn op het welzijn, de participatie en de sociale cohesie van de inwoners van een gemeente. Hieronder vallen activiteiten in de categorieën:
  - o Ontmoeting, recreatie en sport
  - o Vorming en educatie
  - o Cultuur en traditie
  - o Zorg en welzijn

De activiteiten worden gerealiseerd door inwoners, verenigingen of maatschappelijke organisaties zonder commercieel oogmerk.

- Maatschappelijk gebruik van voorzieningen gaat voor commercieel gebruik. Dat betekent dat een maatschappelijke voorziening in de basis dient voor maatschappelijk gebruik. Enkel wanneer er nog ruimte is, mogen (semi)commerciële activiteiten plaatsvinden binnen de geldende regelgeving. De mate waarin dit plaatsvindt, kan variëren afhankelijk van de locatie en de omgeving. Zo is het aannemelijk dat in dorpen meer ruimte is voor (semi)commercieel gebruik om de bezetting op peil te krijgen in het belang van de leefbaarheid.
- De voorzieningen worden zoveel mogelijk multifunctioneel gebruikt. Dat betekent dat er verschillende type van activiteiten plaatsvinden binnen dezelfde voorziening.

- De voorzieningen zijn betaalbaar voor aanbieders van maatschappelijke activiteiten. Om dit te realiseren is een verbetering in bezetting nodig. Daarom zetten we in op optimale clustering van activiteiten, efficiënter gebruik van accommodaties en verbetering van exploitaties.
- Ten aanzien van het streven naar efficiënter gebruik en verhoging van de bezetting is oog voor tijdgebonden activiteiten. De momenten waarop een activiteit kan plaatsvinden hangen samen met het type activiteit en de beschikbaarheid van deelnemers en vrijwilligers.
- We streven naar eenduidigheid in afspraken, overeenkomsten en exploitatiebijdrage. Dat betekent dat we bouwen aan gelijke afspraken en enkel maatwerk toepassen waar nodig.

Bereikbaarheid van voorzieningen

- Alle voorzieningen zijn voor inwoners toegankelijk en bereikbaar. Hierbij vormt de bereikbaarheid een balans tussen nabijheid van voorzieningen en de ontsluiting van deze voorzieningen via het mobiliteitsnetwerk.
- Activiteiten vinden op de volgende schaal plaats:
  - o Regionaal: Activiteiten met regiofunctie zoals zwemmen, poppodia en theater
  - o Centrum: Activiteiten op één plek in de gemeente zoals het bibliocenter en de streekomroep
  - o Bovenwijken: Activiteiten in nabijheid zoals scouting, binnen- en buitensport, schutterijen, kunst- en cultuur
  - o Iedere wijk/dorp: Activiteiten voor minder mobiele gebruikers danwel activiteiten met sterke binding met de wijk of het dorp (wijkgebondenheid) zoals activiteiten voor ouderen

Uitgangspunten per categorie

Op basis van de uitgangspunten is dit de gewenste situatie per categorie. Dit is dus op onderdelen verschillend met de situatie zoals die nu is.

Sport

Buitensport:

- Ten aanzien van voetbalverenigingen lopen op dit moment verkennende gesprekken voor samenwerking en mogelijke clustering. Daar dit precaire proces van onderop en vanuit de inhoud wordt gefaciliteerd, is het op dit moment te vroeg om kaders te stellen ten aanzien van voetbalaccommodaties.
- Tennisaccommodaties zijn en blijven in eigendom van de tennisverenigingen. Gezamenlijk zijn zij in dialoog over mogelijke clustering en optimalisatie. De gemeente speelt hierin een faciliterende en stimulerende rol.
- Overige buitensport, zoals atletiek, roeien en hockey, kennen op dit moment geen specifieke knelpunten. Voor erkende sporten wordt waar nodig gepaste huisvesting gefaciliteerd. Dit heeft veelal een regionale functie daar ook inwoners buiten Weert aangewezen zijn op onze gemeente om deze sport te beoefenen.

Binnensport

- Binnensport wordt mogelijk gemaakt vanuit regie door de gemeente. Wij stellen accommodaties in eigendom ter beschikking of huren waar nodig accommodaties voor gebruikers. Beheer en inroostering vindt door de gemeente plaats.
- Om optimalisatie in bezetting te realiseren voert de gemeente regie op de roostering. Hierbij worden waar nodig gebruikersvoorkeuren (momenten of locaties) losgelaten.
- Kantines van binnensport worden door de gemeente verhuurd aan een exploitant of vereniging. Deze geven een invulling aan de exploitatie.

Multifunctionele accommodaties

- MFA's zijn en blijven eigendom van de gemeente Weert. Op deze manier borgen we dat accommodaties toegankelijk en beschikbaar zijn en hebben we invloed op de bezetting en clustering. Uitzondering hierin is de Zaal, welke ten tijde van de samenvoeging van de voormalige gemeente Stramproy al in eigendom was van een stichting. Gezien de huidige situatie is er geen noodzaak tot verandering hierin.
- We streven naar uniforme tarieven voor de MFA's. Dat betekent dat een soortgelijke ruimte met bijbehorende voorzieningen in verschillende MFA's hetzelfde tarief kent.
- We streven naar een optimalisatie van bezetting van MFA's. Dat betekent dat vraag en aanbod optimaal op elkaar aansluit.
- Om de leefbaarheid te bevorderen kunnen ten aanzien van MFA's verschillende standaarden voor bezetting gelden. Op plekken met een lage vraag en waar géén alternatieve voorziening is, accepteren we dat een MFA een lagere bezetting kent om de leefbaarheid in het gebied te behouden.

Schutterijen

- Het streven is de schutterijgebouwen multifunctioneel te gebruiken. Dus ook andere activiteiten dan de schutterij worden in deze voorzieningen gehuisvest.
- De gemeente faciliteert géén uitbreiding op het aantal erfpachten voor schutterijaccommodaties. Gezien de terugloop in het aantal leden, is een uitbreiding van het aantal voorzieningen niet toekomstbestendig.
- Wanneer de erfpacht afloopt en er wordt verzocht om verlenging dan weegt de gemeente de toekomstbestendigheid van de verenging en de ruimtelijke ontwikkelstrategie voor het gebied mee. Dit leidt tot de afweging of een activiteiten op de bestaande locatie blijven huisvesten of dat activiteiten elders gehuisvest worden. Daar waar een vereniging niet toekomstbestendig is, wordt samenwerking gestimuleerd.
- De verenigingen zijn in de basis zelf aan zet voor samenwerking en clustering. Wel pakt de gemeente, wanneer daar vanuit verenigingen behoefte aan is, een faciliterende rol.

Scoutinggebouwen

- Het streven is de scoutinggebouwen multifunctioneel te gebruiken. Dus ook andere activiteiten dan de scouting worden in deze voorzieningen gehuisvest.
- De gemeente faciliteert géén uitbreiding op het aantal erfpachten voor scoutinggebouwen. Gezien de terugloop in het aantal leden, is een uitbreiding van het aantal voorzieningen niet toekomstbestendig.
- Wanneer de erfpacht afloopt en er wordt verzocht om verlenging dan weegt de gemeente de toekomstbestendigheid van de verenging en de ruimtelijke ontwikkelstrategie voor het gebied mee. Dit leidt tot de afweging of een activiteiten op de bestaande locatie blijven huisvesten of dat activiteiten elders gehuisvest worden. Daar waar een vereniging niet toekomstbestendig is, wordt samenwerking gestimuleerd. Een belangrijke graadmeter hiervoor is de ondergrens van 50 jeugdleden die we in het subsidiebeleid als grens hanteren.
- De verenigingen zijn in de basis zelf aan zet voor samenwerking en clustering. Wel pakt de gemeente wanneer daar vanuit verenigingen behoefte aan is, een faciliterende rol.

Huisvesting in overige voorzieningen

Maatschappelijke activiteiten vinden ook plaats in voorzieningen die niet als maatschappelijke voorzieningen zijn benoemd. Hiertoe hanteren we het volgende uitgangspunt:

- Daar waar de gemeente een rol speelt (door bijvoorbeeld subsidiëring van de huisvesting) streven we naar heldere afspraken en rollen. Denk hierbij aan afspraken over een redelijke overgangstermijnen bij het beëindigen van activiteiten.

Uitgangspunten in tabel

In onderstaande tabel zijn de uitgangspunten per categorie ten aanzien van eigendom, onderhoud, beheer en exploitatie samengevat in één overzicht. Op basis van de uitgangspunten is dit de gewenste situatie per categorie. Dit is dus op onderdelen verschillend met de situatie zoals die nu is.

Taak	MFA	Schutterijen	Scoutinggebouwen	Sport		
				Binnensport	Buitensport voetbal	Buitensport Tennis
Eigenaar grond	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Extern
Eigenaar opstallen	Gemeente	Extern	Extern	Gemeente	Gemeente / extern	Extern
Vervanging	Gemeente	Extern	Extern	Gemeente	Gemeente / extern	Extern
Groot onderhoud	Gemeente	Extern	Extern	Gemeente	Gemeente / extern	Extern
Beheer/exploitatie	Extern/ gemeente	Extern	Extern	Gemeente	Extern	Extern

Bijlage: Amendement bestuursopdracht

Bij de besluitvorming van de bestuursopdracht (15 december 2021) heeft de raad ingestemd met een amendement. Middels dit amendement is een kader toegevoegd aan de voorgestelde kaders van de bestuursopdracht.

Om helderheid te bieden op welke manier dit amendement is verwerkt in de uitgangspunten, is deze bijlage vormgegeven.

Het amendement is als volgt gedefinieerd:

Sociaal maatschappelijke aspecten, zoals wijkgebonden en tijdgebonden activiteiten, leefbaarheid en betaalbaarheid van de sociaal maatschappelijk activiteiten, worden meegewogen in de herijking maatschappelijke voorzieningenstructuur.

Sociaal maatschappelijke aspecten interpreteren wij als volgt:

Sociaal maatschappelijk heeft betrekking op de intermenselijke (sociaal) samenleving en de openbare ruimte (maatschappij). Anders gezegd, alles wat met mensen onderling te maken heeft en het deel door mensen ingerichte en aangeduide leefomgeving (de wereld waarin zij wonen, werken en recreëren).

De aspecten wijkgeboden, tijdgebonden, leefbaarheid en betaalbaarheid zijn als volgt verwerkt in de algemene uitgangspunten.

Aspect amendement	Uitgangspunt zoals gedefinieerd in document "Van strategie naar tactiek".
Wijkgebonden: (specifiek betrekking hebbende op een wijk)	<ul style="list-style-type: none"> - Alle voorzieningen zijn voor inwoners toegankelijk en bereikbaar. Hierbij vormt de bereikbaarheid een balans tussen nabijheid van voorzieningen en de ontsluiting van deze voorzieningen via het netwerk (zoals wegen en openbaar vervoer) - In lijn met deze uitgangspunten vinden de volgende activiteiten op de volgende schaal plaats:<ul style="list-style-type: none"> o Regionaal: Activiteiten met regiofunctie zoals zwemmen, poppodia en theater o Centrum: Activiteiten op één plek in de gemeente zoals het bibliocenter en de streekomroep o Bovenwijken: Activiteiten in nabijheid zoals scouting, binnen- en buitensport, schutterijen, kunst- en cultuur o Iedere wijk/dorp: Activiteiten voor minder mobiele gebruikers danwel activiteiten met sterke binding met de wijk of het dorp zoals activiteiten voor ouderen

<p>Tijdgebonden: (op een bepaald tijdstip of tijdsduur doen van activiteiten)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ten aanzien van het streven naar efficiënter gebruik en verhoging van de bezetting is oog voor tijdgebonden activiteiten. De momenten waarop een activiteit kan plaatsvinden hangen samen met het type activiteit en de beschikbaarheid van deelnemers en vrijwilligers.
<p>Leefbaarheid: (de aantrekkelijkheid van een gebied of gemeenschap om er te wonen, leven, sporten, elkaar te ontmoeten, te spelen, elkaar hulp te vragen en meer)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De voorzieningen dienen de huisvesting van Maatschappelijke activiteiten. Wij definiëren maatschappelijke activiteiten als een breed scala aan activiteiten die gericht zijn op het welzijn, de participatie en de sociale cohesie van de inwoners van een gemeente. Hieronder vallen activiteiten in de categorieën: <ul style="list-style-type: none"> o Ontmoeting, recreatie en sport o Vorming en educatie o Cultuur en traditie o Zorg en welzijn <p>De activiteiten worden gerealiseerd door inwoners, verenigingen of maatschappelijke organisaties zonder commercieel oogmerk.</p> - Maatschappelijk gebruik van voorzieningen gaat voor commercieel gebruik. Dat betekent dat een maatschappelijke voorziening in de basis dient voor maatschappelijk gebruik. Enkel wanneer er nog ruimte is, mogen (semi)commerciële activiteiten plaatsvinden binnen de geldende regelgeving. De mate waarin dit plaatsvindt, kan variëren afhankelijk van de locatie en de omgeving. Zo is het aannemelijk dat in dorpen meer ruimte is voor (semi)commercieel gebruik om de bezetting op peil te krijgen en recht te doen aan de leefbaarheid in het dorp.
<p>Betaalbaarheid: (niet te duur, maar mede bepaald door onder andere het inkomsten en uitgavenpatroon.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De voorzieningen zijn betaalbaar voor aanbieders van maatschappelijke activiteiten. Om dit te realiseren is een verbetering in bezetting nodig. Daarom zetten we in op optimale clustering van activiteiten, efficiënter gebruik van accommodaties en verbetering van exploitaties.

Postbus 950
6000 AZ Weert
www.weert.nl